

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ИНСПЕКТОРАТ КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

гр. София 1000, ул. „Георг Вашингтон” № 17, тел.: 02 9057502, факс: 02 9057503

Изх. № А-26-555
Дата: 15.07.2026г.

СТАНОВИЩЕ

**на Инспектората към Висшия съдебен съвет, прието на заседание,
проведено на 15.07.2026 г.**

по законопроект за изменение и допълнение на Закона за специалните разузнавателни средства с вх. № 52-654-01-75, внесен от Божидар Пламенов Божанов и група народни представители на 26.06.2026 г.

Във връзка с изпратения ни законопроект за изменение и допълнение на Закона за специалните разузнавателни средства (ЗИДЗСРС) № 52-654-01-75 от 26.06.2026 г., Ви уведомявам следното:

ИБСС вече изрази становище с изх. № А-25-640/19.09.2025 г. по проектите на Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс с вх. № 51-554-01-151 и с вх. № 51-554-01-153, внесени на 05.09.2025 г. в 51- то Народно събрание от народните представители Божидар Божанов и Надежда Йорданова, предвиждащи изменения и допълнения в Закона за специалните разузнавателни средства (ЗСРС) и в Закона за съдебната власт (ЗСВ), които бяха отхвърлени.

Поддържахме изцяло изразените в горепосоченото становище на Инспектората бележки, тъй като част от предложените с предходните законопроекти изменения и допълнения са включени и в настоящия проект на ЗИДЗСРС с № 52-654-01-75 от 26.06.2026 г., внесен от Божидар Божанов и група народни представители.

С настоящото становище, прието на заседание на ИВСС, проведено на 15.07.2026 г. излагаме отново съображенията на институцията вече по параграфите в законопроекта за изменение и допълнение на ЗСРС, внесен на 26.06.2026 г., с който се правят промени и в ЗСВ, единствено в частта досежно дейността на Инспектората към ВСС.

В § 18 от Преходните и заключителните разпоредби на законопроекта на ЗИДЗСРС се предлагат промени в ЗСВ, като се предлага създаване на т. 20 в чл. 54, ал.1 ЗСВ, която предвижда ново правомощие на ИВСС „ [да] извършва проверки по получена информация за незаконосъобразни действия на съдии, прокурори и следователи, свързани с използване на специални разузнавателни средства по чл. 34е, ал. 5 и ал. 6 от Закона за специалните разузнавателни средства“.

По текста не са изложени мотиви. Мотиви са изложени само по предложените нови редакции на чл. 34е, ал. 5 и 6 ЗСРС. В тях е посочено че „с измененията в чл. 34е се предлага включването на ИВСС като контролен орган по отношение на незаконосъобразното прилагане на СРС. В действащата ал. 6 се предвижда уведомяване на ВСС, не е предвидено какво следва да извърши ВСС при получаване на уведомлението. Уведомяването на прокуратурата за нарушение, извършено от нея, е неефективно, тъй като вътрешният контрол се е показал като недостатъчен. Органът, който има правомощията да извършва проверки и да налага санкции е Инспектората към Висшия съдебен съвет, поради което в ал. 5 и ал. 6 се предлага ИВСС да бъде уведомен за нарушенията“. В мотивите се уточнява още, че „в тази връзка е и допълнението в чл. 54, ал. 1 от ЗСВ (нова т. 20)“.

Считаме, че предоставянето на ново правомощие на ИВСС, изразяващо се в упражняване на контрол върху незаконосъобразното разрешаване и използване на СРС е конституционно нетърпимо по следните съображения:

1. Преди всичко ИВСС е контролно-установителен орган, с ясно предвидени конституционни правомощия, съобразно които проверява дейността на органите на съдебната власт, без да засяга независимостта на съдиите, прокурорите и следователите при осъществяването на техните функции. Тези правомощия на органа са изброени и развити в чл. 54, ал. 1 ЗСВ, съгласно който ИВСС няма правомощие да проверява законосъобразността на извършените действия по разследването и по събирането на доказателства от страна на прокурора, нито може да проверява произнасянето му със съответните прокурорски актове. ИВСС не може да проверява и законосъобразността на извършените процесуални действия от съда и постановените от него съдебни актове. За това е предвиден инстанционен контрол от по-горестоящата прокуратура и от по-горестоящия съд, тъй като се касае за дейност по правораздаване/правоприлагане, в която ИВСС не може да се намесва, доколкото касае вътрешното убеждение на магистратите и независимостта им при упражняване на техните функции.

В този смисъл възлагането на органа да извършва проверки за незаконосъобразни действия на съдии, прокурори и следователи, свързани с използването на СРС излиза извън контролно-установителната му функция, доколкото на Инспектората се възлага правомощие да преценява по същество исканията на прокуратурата за прилагане на СРС, респ. разрешенията на съда за използване на СРС. На практика от органа ще се изисква да преценява правилността или неправилността на исканията на прокуратурата и разрешенията на съда за използване на СРС, а за да извърши подобна оценка Инспекторатът трябва да провери компетентността на органа, обосноваемостта на искането, квалификацията на престъплението, за разследването на което се иска използване на СРС, да анализира доказателствата, както и да провери

преценката на съда защо е разрешил използване на СРС. Това ще рече, че ИВСС ще трябва да анализира вътрешното убеждение на прокурора и съда, и на база на този анализ - да се произнесе по законосъобразността и правилността на искането и на разрешението за използване на СРС. Такава оценъчна дейност по същество, от страна на Инспектората, е конституционно недопустима.

Дали съответните действия и актове на прокурора и съда отговарят на законовите изисквания, може да прецени единствено решаващият орган, а именно - съдът при проверка на съдебния акт, който се основава и на събрани чрез използване на СРС доказателства.

2. Предвид горните съображения, на следващо място намираме, че не следва да бъдат подкрепяни и новите редакции на чл. 34е, ал. 5 и 6 от ЗСРС, въведени с § 14 от проекта на ЗИД на ЗСРС, според които при наличие на данни за неправомерно разрешаване, използване и прилагане на специални разузнавателни средства, съответно съхраняване или унищожаване на придобитата чрез тях информация, Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства (НБКРС) трябва да сезира и Инспектората към ВСС, освен органите на прокуратурата, ВСС и ръководителите на специалните служби - ГДНП, ГДБОП, ДАНС, ДАР и др.

В тази връзка бихме искали да обърнем внимание, че използването на специални разузнавателни средства се осъществява само от споменатите органи в чл. 13 от ЗСРС, а прилагането им може да се осъществи от органите по чл. 16 и 17 от ЗСРС - ДАТО, специализираната дирекция „Технически операции“ на ДАНС и др. ИВСС проверява само дейността на съдиите, прокурорите и следователите, свързана с движението и приключването на делата и преписките в установените срокове, а не и дейността на други органи, различни от тези на съдебната власт. Наблюдение на процедурите по разрешаване, прилагане и използване на специалните разузнавателни средства, съхраняването и унищожаването на информацията, получена чрез специални разузнавателни средства може да бъде осъществявано само от Националното бюро, в какъвто смисъл е и разпоредбата на чл. 34б, ал. 1 от ЗСРС. Въвеждането на задължение на НБКРС за уведомяване на ИВСС е безпредметно, тъй като Инспекторатът няма компетентност за проверка на действията на органите, осъществяващи прилагане и използване на СРС.

3. Наред с изложеното, е необходимо да се подчертае и още нещо - вносителите не предлагат решение за действията, които ИВСС следва да предприеме, ако при проверка по сигнал, съдържащ твърдения за незаконосъобразни действия от страна на магистрати при разрешаване прилагането на специални разузнавателни средства, се установят такива. В същото време, в мотивите за изменение на чл. 34е, ал. 5 и 6 от ЗСРС се заявява, че „органът, който има правомощията да извършва проверки и да

налага санкции е Инспектората към Висшия съдебен съвет“, без да се конкретизира за какви санкции става въпрос. В сега действащият ЗСРС е предвидено, че в случай на нарушения на закона се налага административно наказание „глоба“. Съгласно чл. 37, ал. 2 от същия нормативен акт, глоби могат да бъдат налагани единствено от председателя на ДАТО, на ДАНС или от министъра на вътрешните работи, или от писмено оправомощени от тях лица. ИВСС, съгласно Конституцията на Република България, не е орган със санкционни правомощия и възприемането на друго решение, би довело до преплитане на компетентност между различни институции и би противоречало на изначално възложените конституционни правомощия на Инспектората.

Отделно от това, за действия, свързани с противозаконно използване на СРС в чл. 145а, чл. 284в и чл. 287а от НК е предвидена наказателна отговорност, като наказанията за престъпленията, извършени от длъжностни лица са лишаване от свобода от 1 до 5 години и глоба до 5000 лв. Поради това и на още по-силно основание не става ясно защо, след като в НК са предвидени състави на престъпления, свързани с неправомерното използване на СРС, се намесва и Инспектората, особено предвид факта, че в законопроекта не са уредени последиците от неговите действия.

4. По изложените съображения не подкрепяме и предложения с § 16 от законопроекта нов чл. 3431, според чиято ал. 1 „[в]еднъж на всеки две години, със заповед на председателя на Националното бюро, се създава комисия за унищожаване на резултати от прилагане на специални разузнавателни средства и веществени доказателствени средства, изготвени в резултат на използване на специални разузнавателни средства, изготвени или съхранявани в нарушение на този закон или на Наказателно-процесуалния кодекс, с участието на представители на Националното бюро, на прилагащите органи, на заявителите, на Инспектората към Висшия съдебен съвет, на Върховния касационен съд, както и на членовете на съответната постоянна парламентарна комисия за контрол на службите за сигурност“. Считаме, че с оглед правомощията на органа, регламентирани в Конституцията на Република България и в ЗСВ, същият не следва да се намесва в дейности, които излизат извън контролно-установителната му функция.

В заключение намираме, че включването на ИВСС като контролен орган в процедурите по разрешаване използването на СРС не следва да бъде подкрепено.

**ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР:
ТЕОДОРА ТОЧКОВА**

Заличено на
осн. ЗЗЛД

